

Mentális és Krónikus Testi Betegségek Komorbiditása

dr. Sárosi Andrea

Semmelweis Egyetem

Szkizofrénia

- ❖ Hallucinációk, téveszmék, dezorganizált gondolkodás és cselekvés, funkcióképesség romlása, negatív tünetek
- ❖ Kóroktana: - genetikai okok
  - neurokémiai: dopamin és glutamát rendszer
  - idegfejlődési: az egészséges és szkizofrén betegek agyi struktúrái különbözőek
- ❖ Rizikófaktorok: családi anamnézis, immunrendszeri aktiváció, idős apa, terhesség- és szülés közbeni komplikációk, droghasználat
- ❖ Komplikációk: öngyilkossági kísérletek, önsértések, agresszió, depresszió, abuzusok,
problémák,
financiális problémák, szociális izoláció, gyakori egészségügyi áldozattá válás

Depresszió

- ❖ Szomorúság, sírás, érdektelenség, emocionális és fizikai tünetek, irritábilis, alvászavar, fáradékonyság, étvágy- súly változás, szorongás, önvádolás, koncentrációs zavar, halálvágy, öngyilkossági kísérletek, fájdalom, testi betegségek, immunvédekezés csökken.
- ❖ Kóroktan: biológiai különbségek az agyban,
serotonerg- és noradrenerg- neurotranszmisszió
hormonális változások (postpartum, menopauza, pajzsmirigy)
öröklődés
- ❖ Komplikációk: hízás, fájdalmak, fizikális betegségek, alkohol és gyógyszer
alkohol és gyógyszer abúzus, izoláció, önsértések,
öngyilkossági kísérletek, korai halál belszervi betegség miatt

Káros anyaghasználat

- ❖ Nem képes kontrollálni az anyag használatát, hozzászokás alakul ki (csak akkor érzi jól magát, ha hozzájut az anyaghoz), milyen gyorsan alakul ki a hozzászokás (fájdalomcsillapító, opiát), egyre nagyobb dózis szükséges, ha megpróbálja letenni, kívánás, majd megvonási tünetegyüttes lép fel.
- ❖ Komplikációk: teljesítményromlás, fizikai és egészségügyi problémák jelentkeznek, energia- motiváció hiány, testsúly változás, elhanyagolja magát, megváltozik a viselkedés, pénzügyi problémák, intoxikáció, balesetek

Demencia (1.)

- ❖ Demencia- gyűjtőfogalom
memória, gondolkodás, szociális készségek, funkcióképesség
változása
- ❖ Tünetek: kognitív változások: memória zavar, kommunikációs nehézségek,
szótalálási nehézség, probléma megoldás
romlása, kézügyesség romlása, tervezési-
szervezési nehézségek, koordinációs- motoros
működés károsodása, dezorientáció

Demencia (2.)

- ❖ Tünetek: pszichés működés változása: személyiség változás, hangulatzavar, szorongás, szokatlan viselkedés, paranoia, agitáció, hallucináció
- ❖ Kórok az idegsejtek pusztulása a központi idegrendszerben
- ❖ Demencia típusai: Alzheimer demencia, Vaszkuláris demencia, Lewy testes demencia, Frontotemporális demencia, Kevert forma
- ❖ Demenciához sorolandó betegségek: Huntington-kór, Traumás agysérülés, Creutzfeldt-Jakob betegség, Parkinson-kór
- ❖ Demencia-szerű állapotok: gyulladások, autoimmun betegségek, metabolikus zavarok, endokrin betegségek, felszívódási zavarok, gyógyszer interakciók, szubdurális haematoma, mérgezés, agytumor, anoxia, normal-pressure hydrocephalus

Demencia (3.)

- ❖ Rizikó faktorok: életkor, családi anamnézis, Down- szindróma, enyhe kognitív deficit, alkohol dependencia, szív-érrendszeri betegségek (RR, magas vérzsírok, érrelmeszesedés, obezitás), depresszió, diabetes mellitus, dohányzás, alvási apnoe
- ❖ Komplikációk: elégtelen táplálkozás, pneumonia, saját maga ellátása, személyes biztonság, balesetek, halál.

Mentális egészség és krónikus betegségek

- ▶ A krónikus betegségben szenvedők gyakran depressziósak is
- ▶ A depresszió megemeli a krónikus testi betegségek rizikóját
- ▶ Alzheimer kór-11%
- ▶ Kardiovaszkuláris betegségek- 17%
- ▶ Cerebrovaszkuláris betegségek- 23%
- ▶ Diabetes mellitus- 27%
- ▶ Onkológiai betegségek- 42%
- ▶ Parkinson kór-51%

Chapman DP, Perry GS, Strine TW. The vital link between chronic disease and depressive disorders. *Prev Chronic Dis* [serial online] 2005; 2(1). http://www.cdc.gov/pcd/issues/2005/jan/04_0066.htm. Accessed September 20, 2012. 3.
Mayo Clinic. Mental Health Risk Factors Web Site. <http://www.mayoclinic.com/health/mental-il>

Sérülések

- Sérülések, önsértések, öngyilkossági kísérletek, balesetek a pszichiátriai betegek között 2-6 x gyakrabban fordulnak elő, mint az átlag populációban

Hiroeh U, Appleby L, Mortensen PB, Dunn G. Death by homicide, suicide and other unnatural causes in people with mental illness: a population-based study. *Lancet*. 2001;358(9299):2110-2.

Diabetes mellitus és depresszió

- ❖ Diabetes mellitus és a depresszió is mindkét irányban duplájára emeli a másik betegség előfordulási gyakoriságát
- Diabetes mellitus → vércukor szint beállítása, diéta, gyógyszer mellékhatás → Depresszió
- Depresszió → étrend változása, inaktivitás, antidepresszáns terápia → hízás → Diabetes mellitus

Kathleen Smith (2018): Managing your Mental Health Along with Type 1 or Type 2 Diabetes, <https://www.psychom.net>

Rákos megbetegedések

- ▶ A populáció kb 30%-ban kerül diagnosztizálásra
- ▶ Az onkológiai betegségek és a szorongásos megbetegedések között kapcsolat van – ovárium cc.- PTSD
- ▶ A mentális betegségek a paciens és családtagjait is sújtják

Caruso, R., Nanni, M.G., Riba, M.B., Sabato, S., & Grassi, L. (2017). The burden of psychosocial morbidity related to cancer: patient and family issues. *International Review of Psychiatry*, 29, 389–402.
doi:10.1080/09540261.2017.1288090

Kardiovaszkuláris betegségek

- ▶ Hangulatzavarral és Pánik Betegséggel szövődnek nagyon gyakran
- ▶ Magasabb a mortalitási ráta és a fogyatékoság mértéke a komorbid esetekben
- ▶ A genetikailag öröklött szerotoninerg és dopaminerg stresszreakció
- ▶ Kétirányú a kardiovaszkuláris betegeket mentális problémára kellene szűrni és viszont

Fornaro, M., Solmi, M., Veronese, N.D., Berardis, D., Buonaguro, E.F., Tomasetti, C., Perna, G., Carta, M.G. (2017). The burden of mood-disorder/cerebrovascular disease comorbidity: essential neurobiology, psychopharmacology, and physical activity interventions. *International Review of Psychiatry*, 29, 425–435. doi:10.1080/09540261.2017.1299695

Epilepszia

- Major depresszióval, szorongásos betegségekkel, pszichózissal szövődhet
- A mentális megbetegedés a focalis rohamok esetében jelent rizikót- főként a temporális lebeny érintet
- Suicidiumrizikója magas

Josephson, C.B., & Jetté, N. (2017). Psychiatric comorbidities in epilepsy. *International Review of Psychiatry*, 29, 409–424. doi:10.1080/09540261.2017.1302412

Wilson- kór

- ▶ Unipoláris – és bipoláris hangulatzavarral szövődik

Mura, G., Zimbrea, P.C., Demelia, L., & Carta, M.G. (2017). Psychiatric comorbidity in Wilson's disease. *International Review of Psychiatry*, 29, 445–462. doi:10.1080/09540261.2017.1311845

Sclerosis multiplex

- ▶ A SM-ben szenvedők 50%-ában diagnosztizáltak depressziót

Patten, S.B., Marrie, R.A., & Carta, M.G. (2017). Depression in multiple sclerosis. *International Review of Psychiatry*, 29, 463–472. doi:10.1080/09540261.2017.1322555

-
- Lisztérzékenység
  - Fibromyalgia
  - Migrain
  - Rheumatológiai panaszok
  - Krónikus fájdalom szindrómák
-
- Komorbiditás igazolható a hangulatzavarok és szorongásos betegségekkel

Carta M.G., Patten S., Nardi A.E., Bhugra D. (2017): Mental Health and Chronic diseases: a challenge to be faced from a new perspective. *International Review of Psychiatry*, 29, 373-376

Köszönöm a figyelmet!